

Liliana Basarab si baletul conceptelor

Autor: Petru BEJAN

Data publicarii: 11/02/2012

Initiat in Iasi, proiectul Truth/s (Adevar/Adevaruri) a continuat la Chisinau, apoi in Polonia, finalizandu-se in SUA. El consta intr-un video de trei minute realizat in etape succesive, pe tiparul unei work in progress.

Intr-un articol anterior, glosam despre **adevar** ca alternativa la duplicitatea cotidiana si la fariseismul generalizat, intrebându-ma daca arta in genere il poate reprezenta. Zabovisem asupra citorva „portrete” clasice ale acestuia; in majoritatea cazurilor, artistii etalaseră nurii anatomici ai corpului feminin, lipsit de valuri protectoare sau de secrete ascunse. Cum stau oare lucrurile in filosofia si arta contemporane? Exista afinitati sau complicitati demne de evocat?

Incepind cu Nietzsche, filosofii s-au aratat optimisti in privinta deschiderii spre arta, indicind-o drept terenul favorit al popasurilor speculative. Heidegger descrie arta ca fiind „punerea in opera a adevarului”. Artă „instaleaza” adevarul in lume, iar artistii sint „instalatori” de semne vizibile, oferindu-le publicului spre lectura si interpretare. Jacques Derrida scrie, la rindul sau, un tom despre **La vérité en peinture**. El identifica patru ipostaze ale adevarului in pictura: ca „prezentare” (adevarul adevarat, sustras oricarei reprezentari), „reprezentare” (adevarul portretizat alegoric), „dezvaluire” (cu privire la sensul propriu al prezentarii sau reprezentarii) si „adecvare” (vizind subiectul picturii sau fidelitatea artei picturale).

O reactie de sens contrar vine dinspre arta. In anii '60, Joseph Kosuth semnaleaza artistilor posibilitatea deschiderii spre idee, definitie, concept, adica spre filosofie. Relatia acesteia din urma cu arta este oarecum tautologica; arta este chiar definitia artei. Una din lucrarile lui Kosuth (**One And Three Chairs**) infatiseaza un scaun, fotografia acestuia si, alaturat, textul definitiei scaunului. Desi recunoastem diferenta de „materialitate” intre scaunul real, fotografie si text, ansamblul este subsumat conceptului tematizat de artist, adica raportul dintre obiect si reduplicarile lui. De aici si sugestia ca arta trebuie centrata mai curind pe axul conceptului decit pe cel al emotiei vagi si nelamurite. La extrema, se vorbeste despre „aservirea filosofica a artei” (Arthur Danto), optiune tot mai evidenta in contextul artistic contemporan.

Cum arata adevarul in ochii artistului de azi? V-as propune spre ilustrare un proiect al **Liliane Basarab**, intitulat **Truth/s (Adevar/Adevaruri)**. Pentru amatorii de referinte biografice, sa spun despre tinara artista ca a expus, intre altele, la Wiener Secesion (Viena), Le Pavillon - Palais de Tokyo, Centre „G. Pompidou” (Paris), Galerie Antje Wachs (Berlin), Kunsthalle Mainz (Mainz), FRAC - Champagne-Ardenne (Reims). Anul trecut a participat la programul de rezidenta CEC ArtsLink organizat de Dayton Visual Art Center si Ohio Art Council din SUA. In cazul Liliane Basarab, este confirmat paradoxul „artistului

global", rasfatat adesea cu recunoasterea internationala, nu inasa si locala. Sfera sa de interes vizeaza reciclarea simbolurilor, transpunerea vizuala a unor concepte si studierea mecanismelor de convertire a limbajelor abstracte in formule plasticizante.

Liliana Basarab este adepta proiectelor colaborative (participative), la care solicita implicarea altor artisti si chiar a publicului. Intr-un demers anterior („Monument For Concepts”) erau testate ocurenteles unor notiuni precum cele de Neutralitate, Obiectivitate, Stabilitate. Initiat in Iasi, proiectul **Truth/s** (Adevar/Adevaruri) a continuat la Chisinau, apoi in Polonia, finalizindu-se in SUA. El consta intr-un video de trei minute realizat in etape succesive, pe tiparul unei **work in progress**. Ideea fusese inspirata din jocul de Mima, in care participantii trebuie sa mimeze un cuvint sau o expresie gesticulind, publicul fiind solicitat sa ghiceasca despre ce este vorba. In contextul de fata, trei balerine au fost invitate sa „interpreteze” prin dans si miscari sugestive conceptul de adevar. Imaginile filmate au fost postate **on-line**, pentru a fi votat „cel mai bine reprezentat adevar”. Interpretarea cistigatoare a facut obiectul altor doua interpretari, ultima finalizata prin chiar filmul realizat de artista.

Poate arta reprezenta adevarul? „Arta poate reprezenta Adevarul, scrie Liliana Basarab, dar va fi doar o reprezentare (simbolica), o imagine, o proiectie a Adevarului sau a oricarui alt concept, deoarece arta poate fi numai subiectiva, iar Adevarul ar trebui sa fie obiectiv. Asa se intimpla in cazul unei persoane care face un film - documentar sau fictiv; cine controleaza camera controleaza reprezentarea construita. La fel si artistul aflat in posesia mijloacelor de ilustrare a conceptului reprezentat. Arta poate reprezenta adevarul, dar va fi doar o reprezentare, nu adevarul insusi. Aceeasi intrebare ar putea viza o fotografie despre realitate; o fotografie nu este realitate, ci doar reprezentarea realitatii. Arta releva adevarul, aduce la lumina adevarul, dar e o minciuna, o constructie. Adevarul are mai multe fete, care pot fi reprezentate in functie de referintele personale si de context. Diferentele dintre tari, natiuni, continente nu sint numai in limbajul vorbit; chiar cind eliminam limbajul discursiv apar unele diferente...”.

Convertibilitatea conceptelor in imagini, muzica sau dans este, asadar, posibila si licita. In fapt, ea particularizeaza efortul fiecarui artist. Poetii si filosofii, in schimb, traduc totul in cuvinte. Traducerea presupune interpretare, alegerea cuvintelor potrivite pentru a da forma optima ideii. Problema artei de astazi, crede Liliana Basarab, priveste discursul si nu neaparat tehnicile de lucru sau mediul in care se produce. Autoelucidarea auctoriala este la fel de importanta ca si legitimarea exterioara, critica, a demersului intreprins. Ideea validarii reprezentarilor prin vot democratic este apropiata conceptului pragmatic al adevarului, unul care are nevoie de convingerea si adeziunea publicului pentru a fi acceptat ca util sau functional. Suma voturilor subiective ne dau, in principiu, cea mai mare obiectivitate posibila. Testul multimii nu este inasa totdeauna relevant. Poate de aceea, performarile artei au in cele din urma un singur castigator...